

Оглядове досьє
щодо законодавчого регулювання інституту
реєстрованого партнерства у державах-членах ЄС та в США*

Анотація. Оглядове досьє присвячене питанням регулювання інституту реєстрованого партнерства на прикладі законодавства Данії, Франції, Австрії, Естонії та США.

Ключові слова: зареєстроване цивільне партнерство, цивільне партнерство, цивільний союз, одностатеві пари.

Основна частина.

1. Інститут реєстрованих партнерств (добровільний союз двох повнолітніх осіб однієї чи різної статі) у державах-членах ЄС та в США.

У законодавстві різних держав інститут «реєстрованого партнерства» має різні назви: цивільний союз (civil union), фактичний шлюб (common-law marriage), домашнє партнерство (domestic partnership), життєве партнерство (life partnership) тощо¹. У законодавстві європейських держав зазвичай використовують термін «реєстроване партнерство»².

Інститут реєстрованого партнерства вперше був запроваджений у *Данії* в 1989 році тільки для одностатевих пар (Закон про реєстроване партнерство³). Закон діяв 23 роки і був скасований у 2012 році у зв'язку з офіційним визнанням гендерно-нейтрального шлюбу⁴.

Відповідно до Цивільного кодексу *Франції*⁵ (далі – Кодекс) реєстроване партнерство оформляється у вигляді договору цивільної солідарності (pacte civil de solidarité). Договір цивільної солідарності – це угода, укладена двома повнолітніми особами різної або однієї статі для організації їх спільного життя. Цей договір забезпечує особам правовий статусу, аналогічний статусу подружніх пар. Особи, які планують укласти договір цивільної солідарності, подають спільну заяву для реєстрації до муніципалітету, в якому вони проживають. Також передбачається, що особи мають право зареєструвати свої відносини у формі нотаріального акта.

Згідно з Кодексом у партнерів, які уклади договір цивільної солідарності, виникають певні зобов'язання, зокрема вони повинні жити разом (мати спільне місце проживання), надавати взаємну фінансову допомогу тощо. Партнери несуть солідарну відповідальність. Майно, набуте під час спільного проживання, належить обом партнерам на праві спільної сумісної власності. Також врегульовано питання спадкування.

¹ RICHARD FRIMSTON. Marriage and Non-Marital Registered Partnerships. A European Perspective of Private International Law. URL: https://www.ccbe.eu/fileadmin/speciality_distribution/public/documents/Events/20081211_

² У фокусі Індексу реформ: впровадження реєстрованих партнерств. URL: <https://zmina.ua/media/u-fokusi-indeksu-reform-vprovadzheniya-reyestrovanyh-partnerstv/>

³ Lov om registreret partnerskab. URL: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/1989/372>

⁴ Lov om ændring af lov om ægteskabs indgåelse og opløsning, lov om ægteskabets retsvirkninger og retsplejeloven og om ophævelse af lov om registreret partnerskab. URL: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2012/532>

⁵ Code civil. URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/section_lc/LEGITEXT000006070721/LEGISCTA000006118360/#LEGISCTA000006118360

Зауважимо, Кодекс не визначає жодних прав реєстрованих партнерів у питаннях батьківства, усиновлення, опіки чи піклування над дитиною.

У 2013 році до Цивільного кодексу було внесено зміни, якими легалізовано одностатеві шлюби і надано право особам однієї статі всиновлювати дітей. Разом із тим, незважаючи на зміни в державній політиці у сфері шлюбно-сімейних відносин, реєстроване партнерство продовжує залишатися цілком життєздатною альтернативою шлюбу.

Федеральний Закон *Австрії* про реєстроване партнерство⁶ (далі – Закон) визначає правові та організаційні засади реєстрованого партнерства. Закон встановлює, що лише дві особи можуть створити реєстроване партнерство (реєстровані партнери). Реєструючи партнерство, особи утворюють довготривалий союз із взаємними правами та обов'язками. Зареєструвати партнерство мають право повнолітні дієздатні особи як однієї, так і різної статі.

Відповідно до Закону реєстроване партнерство породжує такі ж правові наслідки, що і шлюб, зокрема: зобов'язання жити разом, обов'язок сплати аліментів, право на усиновлення, право на спадкування тощо. Зауважимо, що питання усиновлення регулюються положеннями цивільно законодавства⁷, зокрема Цивільним кодексом передбачено таку форму усиновлення, як «усиновлення пасинка». Усиновлення пасинка – це усиновлення дитини партнером одного з біологічних батьків (із 2013 року усиновлення пасинків стало можливим і для одностатевих пар).

Наразі реєстроване партнерство для одностатевих пар є аналогом шлюбу. Однак, із моменту легалізації одностатевих шлюбів у 2019 році згадана форма цивільного партнерства втратила свою актуальність. Таким чином, у законодавстві закріплено дві форми співжиття, обидві з яких мають однакові юридичні наслідки.

У *Чехії* регулювання реєстрованого партнерства для одностатевих пар здійснюється відповідно до спеціального Закону про реєстроване партнерство та про внесення змін до деяких відповідних актів (далі – Закон)⁸. Згідно із Законом реєстроване партнерство – це постійний союз двох осіб однієї статі, встановлений у порядку, визначеному цим Законом. Особи, які мають намір зареєструвати свої відносини, повинні подати заяву до органів РАЦСу. Законом визначено, що партнерство може бути зареєстроване за умови, коли хоча б одна особа, яка вступає у партнерство, є громадянином Чехії. Кровні родичі, брати і сестри, особи віком до 18 років, особи з обмеженою дієздатністю, а також ті, хто раніше одружилися або вступили в реєстроване партнерство, не мають права на реєстрацію іншого партнерства.

⁶ Bundesrecht konsolidiert: Gesamte Rechtsvorschrift für Eingetragene Partnerschaft-Gesetz. URL: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=20006586>

⁷ Bundesrecht konsolidiert: Gesamte Rechtsvorschrift für Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch. URL: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10001622>

⁸ Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů. URL: <https://www.sagit.cz/info/uz.asp?cd=5&typ=r&det=&levelid=551317>

Законом встановлено, що обидва партнери мають рівні права і обов'язки у реєстрованому партнерстві. Партнери можуть представляти один одного у повсякденних питаннях і мають взаємні зобов'язання щодо утримання. Реєстроване партнерство припиняється у разі смерті одного з партнерів, оголошення одного з партнерів померлим або розірвання за рішенням суду.

Окремі аспекти правового статусу реєстрованих партнерів врегульовано Цивільним кодексом (далі – Кодекс)⁹, зокрема щодо визнання партнерів близькими особами і кола їхніх прав і обов'язків. Крім того, встановлено, що окремі положення про шлюб, права і обов'язки подружжя поширюються і на осіб, які перебувають у реєстрованому партнерстві. Водночас перелік прав і обов'язків у реєстрованому партнерстві не тотожний тому, що наданий законом офіційному подружжю. Реєстровані партнери не мають права на спільне майно. Право на спадкування від померлих партнерів законодавством не врегульовано. У реєстрованому партнерстві особи не мають права офіційно виховувати дитину як рівноправні батьки згідно із законом.

В *Естонії* правовідносини реєстрованого партнерства до 2023 року врегульовувалися відповідно до Закону про спільне проживання¹⁰ (далі – Закон). Згідно із Законом дві фізичні особи, принаймні одна з яких має місце проживання в Естонії, мають право на укладення договору про спільне проживання (далі – Договір). Особи повинні досягти повноліття і бути дієздатними. Договір про спільне проживання не може бути укладено між особами, якщо хоча б одна з них на момент його укладення перебуває у шлюбі або іншому зареєстрованому договорі про спільне проживання. Договір укладається в нотаріальному порядку. Нотаріус перевіряє наявність обставин, які можуть перешкоджати підписанню договору, і має право відмовити у вчиненні нотаріальної дії при наявності таких підстав. Нотаріус вносить відповідні відомості про Договір до реєстру населення, а також записи про майнові права зареєстрованих партнерів до реєстру майнових прав подружжя.

Варто зазначити, що Законом також визначені підстави для визнання Договору недійсним, зокрема якщо: існують визначені Законом обставини, які перешкоджають укладенню Договору; порушено порядок укладення Договору; доведено, що принаймні одна зі сторін Договору мала на момент його укладення тимчасовий психічний розлад або була недієздатною з інших причин; Договір укладено під впливом омани, погроз або насильства.

У червні 2023 року до Сімейного кодексу¹¹ (далі – Кодекс) внесено зміни, відповідно до яких модифіковано інститут шлюбу. Якщо до зазначених законодавчих змін шлюб мали право укладати виключно особи різної статі, і було заборонено укладення шлюбу особами однієї статі, то нині шлюб можуть укласти дві повнолітні фізичні особи незалежно від статі. Окрім шлюбу, особи також зберегли право на укладення Договору про спільне проживання (реєстроване партнерство) (§ 1). Фактично, реєстроване партнерство стало

⁹ Zákon občanský zákoník. URL: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>

¹⁰ Kooseluseadus. URL: <https://www.riigiteataja.ee/akt/KooS>

¹¹ Perekonaseadus (lühend - PKS). URL: https://www.riigiteataja.ee/redaktsioonide_vordlus.html?grupiId=339043&vasakAktId=13330603

альтернативою шлюбу за Кодексом, оскільки особи не мають право на шлюб, якщо хоча б одна з них перебуває в реєстрованому партнерстві (§ 4). Слід акцентувати увагу, що по тексту Кодексу словосполучення «чоловік і жінка» змінено на слово «подружжя».

Відповідно до Кодексу, беручи шлюб, подружжя починає спільне подружнє життя, має рівні права та обов'язки відносно одне одного та сім'ї. Вони спільно керують своїм подружнім життям і задовольняють потреби своєї родини, дбаючи про благополуччя одне одного та своїх дітей і несучи відповідальність одне перед одним за виконання своїх подружніх обов'язків (§ 15).

У 2015 році Верховний Суд *США* у своєму рішенні у справі *Obergefell v. Hodges*¹² розширив право на шлюб для одностатевих пар. У цьому рішенні Верховний Суд США визнав, що право на шлюб є однаково доступним для всіх пар, незалежно від статі. До прийняття згаданого рішення єдиною законодавчо визнаною альтернативою шлюбу для повнолітніх осіб однієї чи різної статі були цивільні союзи і реєстроване (домашнє) партнерство. Згадані форми цивільного партнерства доступні і сьогодні (в окремих штатах і містах) для пар, які прагнуть законних стосунків без укладання шлюбу.

Наразі федеральне законодавство не передбачає можливості реєстрації партнерства для різностатевих чи одностатевих пар. Незважаючи на те, що реєстроване (домашнє) партнерство багато в чому схоже на шлюб, федеральний закон не надає сімейним партнерам тих самих прав і обов'язків, які надаються подружнім парам. Правовідносини в цій сфері регулюються законодавством штатів або міст і мають певні відмінності. Окремі штати прийняли спеціальні закони про реєстровані (домашні) партнерства або цивільні союзи.

Наприклад, Сімейний кодекс штату Каліфорнія¹³ (далі – Сімейний кодекс) визначає правові та організаційні засади реєстрованого (домашнього) партнерства, правовий статус, особисті немайнові та майнові права й обов'язки партнерів, порядок і наслідки реєстрації та порядок припинення реєстрованого (домашнього) партнерства. Згідно із Сімейним кодексом домашні партнери – це двоє дорослих осіб, які вирішили розділити життя одне з одним в інтимних і відданих стосунках взаємної турботи. Партнерство реєструється Державним секретарем шляхом подання особами декларації про домашнє партнерство. Сімейним кодексом передбачено низку вимог, яким мають відповідати особи, які планують вступити у відносини реєстрованого (домашнього) партнерства, зокрема: жодна особа не повинна перебувати у шлюбі з кимось іншим або бути членом іншого домашнього партнерства; між особами має бути відсутня кровна спорідненість; особам виповнилося щонайменше 18 років; особи є дієздатними.

Визначено обсяг прав партнерів, передбачено, що реєстровані партнери мають однакові права і обов'язки, захист і переваги, а також несуть однакову відповідальність, згідно із законодавством, які надаються та покладаються на

¹² OBERGEFELL ET AL. v. HODGES, DIRECTOR, OHIO DEPARTMENT OF HEALTH, ET AL. (2015). URL: https://caselaw.findlaw.com/court/us-supreme-court/14-556.html?_gl=1*1t4s6wq*_gcl_au*NDI4NDc4NjY3LjE3MzA0NTk2NTM.

¹³ Family Code – FAM DIVISION 2.5. DOMESTIC PARTNER REGISTRATION. URL: https://leginfo.legislature.ca.gov/faces/codes_displayText.xhtml?lawCode=FAM&division=2.5.&title=&part=1.&chapter=&article=

подружжя. Встановлюються законодавчі гарантії захисту прав партнера, який залишився живим, після смерті іншого партнера.

Партнери, які зареєстрували домашнє партнерство здійснюють батьківські повноваження щодо дитини будь-кого з них так само, як і особи, які перебувають у шлюбі. Питання опіки, піклування, усиновлення регулюються відповідними положеннями Сімейного кодексу.

Цікавим є досвід альтернативного способу правового визнання подібних пар у штаті Нью-Джерсі. Зокрема, у 2004 році прийнято Закон про домашнє партнерство¹⁴, відповідно до положень якого одностатеві пари старше 18 років і різностатеві пари старше 62 років отримали право реєструвати партнерство.

25 жовтня 2006 року Верховний суд Нью-Джерсі постановив, що відповідно до Конституції штату штат не може відмовити одностатевим парам у перевагах шлюбу¹⁵. У 2007 році прийнято Закон про цивільні союзи¹⁶ (далі – Закон), який надав особам однієї статі право реєструвати цивільні союзи. Зокрема, передбачено, що учасники цивільного союзу отримують ті самі переваги і захист, а також несуть ті самі обов'язки, що й подружжя у шлюбі. Цей Закон продовжує діяти і після легалізації одностатевих шлюбів. Крім того, Законом було внесено низку змін до Закону про домашнє партнерство, якими передбачено, що право вступати у нові домашні партнерства мають лише особи віком від 62 років (одностатеві чи протилежної статі). Домашні партнерства, укладені до внесення цих змін, залишаються дійсними, якщо партнери не розірвали їх або не вжили необхідних заходів для вступу в цивільний союз одне з одним. Вступ до цивільного союзу з поточним партнером автоматично припиняє домашнє партнерство.

Зазначимо, що Закон про домашнє партнерство надає обмежені права реєстрованим партнерам, включаючи певні права на охорону здоров'я, страхування та державну пенсію, право подавати спільну державну податкову декларацію та право успадковувати від партнера. Основна відмінність між домашнім партнерством і цивільним союзом або шлюбом полягає в тому, що домашні партнери не поділяють майнові права чи відповідальність за борги, а також не мають права на аліменти (подружню підтримку), якщо стосунки припиняються.

Законодавство штату не містить положень щодо регулювання питань усиновлення, опіки або піклування над дитиною в контексті надання відповідних прав особам, які перебувають у реєстрованому партнерстві. Згідно з усталеною практикою згадане коло питань вирішується в судовому порядку.

Проведений огляд свідчить, що закони штатів у сфері регулювання реєстрованого партнерства мають суттєві відмінності, зокрема у визначенні змісту та обсягу прав і обов'язків реєстрованих партнерів. Крім того, у законодавстві окремих штатів передбачені обмеження щодо укладання нового

¹⁴ New Jersey Revised Statutes § 26:8a-1. "Domestic Partnership Act". URL: <https://law.onecle.com/new-jersey/title-26/26-8a-1.html>

¹⁵ Lewis v. Harris, 908 A. 2d 196 - NJ: Supreme Court 2006. URL: https://scholar.google.com/scholar_case?case=2912577675644260481&q=Garden+State+vs.+Equality&hl=en&as_sdt=4,211,212

¹⁶ New Jersey Revised Statutes Title 37 - Marriages and Married Persons Section 37:1-29 - Definitions relative to civil unions. URL: <https://law.justia.com/codes/new-jersey/title-37/section-37-1-29/>

реєстрованого партнерства або навіть повна їх заборона чи невизнання (Вірджинія, Алабами, Небраска тощо¹⁷). Зміни підходів до формування державної політики у сфері шлюбно-сімейних відносин, зокрема легалізація одностатевих шлюбів, поставили під сумнів необхідність подальшого функціонування інституту реєстрованого партнерства і цивільних союзів у США. Наприклад, Закон штату Коннектикут про впровадження гарантії рівного захисту одностатевих пар згідно з Конституцією штату¹⁸ передбачає порядок переходу від практики укладання цивільних союзів до шлюбно-сімейних відносин. Так, усі цивільні союзи, зареєстровані у штаті Коннектикут, були визнанні шлюбами 1 жовтня 2010 року¹⁹.

Крім того, у 2022 році прийнято федеральний Закон про захист шлюбу²⁰. Закон замінює положення, які визначали (для цілей федерального законодавства) шлюб між чоловіком і жінкою та подружжя як осіб протилежної статі, положеннями, які визнають будь-який шлюб між двома особами, що є дійсним відповідно до законодавства штату. Закон також закріплює вимогу до штатів визнавати одностатеві шлюби, зареєстровані в інших штатах.

2. Взаємозв'язок на законодавчому рівні інституту реєстрованого партнерства з інститутом сімейних відносин, у тому числі в питаннях усиновлення (опіки, піклування над дітьми).

Тривалий час у державах-членах ЄС реєстроване партнерство було єдиною законодавчо закріпленою альтернативою офіційному шлюбу, якою могли скористатися особи однієї чи різної статі з метою офіційного визнання своїх стосунків. Наразі держави встановлюють законодавчу можливість укладання виключно шлюбів для всіх пар незалежно від статі, зокрема – це Швеція, Фінляндія, Німеччина, Ірландія тощо. Водночас законодавство окремих держав-членів ЄС взагалі не містить норм, які б регулювали реєстроване партнерство або визнавали одностатевий шлюб (Литва, Польща, Болгарія, Словаччина тощо)²¹.

Як демонструє закордонний досвід, не завжди легалізація реєстрованого партнерства (цивільного партнерства) призводить до надання права на усиновлення чи використання репродуктивних технологій для народження дітей в одностатевих шлюбах. Як правило, законодавство про реєстроване партнерство визначає правовий статус партнерів, їх права та обов'язки, правовий режим майна, право на спадкування, соціальний захист партнерів, права в разі смерті або зникнення партнера тощо. Оскільки реєстроване партнерство не є шлюбом, тому часто в цьому інституті відсутнє право спільного усиновлення й опіки над дітьми. Поширеною є думка про те, що виховання дитини в одностатевій сім'ї може потенційно негативно вплинути на неї. Однак, у дослідженні, проведеному

¹⁷ State Laws: Domestic Partnerships. URL: <https://www.findlaw.com/family/domestic-partnerships/state-laws-domestic-partnerships.html>

¹⁸ An Act Implementing the Guarantee of Equal Protection Under the Constitution of the State for Same Sex Couples. URL: <https://www.jud.ct.gov/lawlib/law/civilunion.htm>

¹⁹ Domestic Partnerships & Civil Unions | Connecticut. URL: <https://www.glad.org/issues/domestic-partnerships-civil-unions-connecticut/>

²⁰ Respect for Marriage Act. URL: <https://www.congress.gov/bill/117th-congress/house-bill/8404/text>

²¹ Civil unions and registered partnerships. URL: https://europa.eu/youreurope/citizens/family/couple/registered-partners/index_en.htm

Державним інститутом вивчення сім'ї при Бамберзькому університеті у співпраці з Інститутом ранньої педагогіки в Мюнхені, зазначається, що діти, які виховуються в одностатевих сім'ях, не зазнають шкоди з боку своїх батьків²².

В Європі останні часом спостерігається тенденція до ототожнення реєстрованого партнерства з класичним шлюбом шляхом внесення змін до законодавства про сім'ю, про що зазначено в цьому дослідженні.

У контексті цього дослідження варто згадати *Європейську конвенцію про усиновлення дітей (переглянуто)* від 27 листопада 2008 року²³, яку Україна ратифікувала в 2011 році із застереженнями і заявою такого змісту: «Україна відповідно до пункту 1 статті 27 Конвенції залишає за собою право не дозволяти усиновлювати дитину двом особам різної статі, які перебувають у зареєстрованому партнерстві».

3. Нормативно-правові акти, відповідно до яких урегульовані питання реєстрованого партнерства

№	Держава	Законодавче регулювання
1.		Офіційно визнано одностатевий шлюб. Закон про реєстроване партнерство ²⁴ визначає організаційно-правові засади реєстрованого партнерства, правовий статус партнерів тощо.
2.		Офіційно визнано одностатевий шлюб. Після внесення змін до Закону про шлюб ²⁵ Закон про реєстроване партнерство ²⁶ втратив чинність.
3.		Офіційно визнано одностатевий шлюб. Після внесення змін до Закону про шлюб ²⁷ Закон про реєстроване партнерство ²⁸ втратив чинність.
4.		Офіційно визнано одностатевий шлюб. Закон про реєстроване партнерство та про внесення змін до деяких відповідних актів визначає

²² Як живеться одностатевим родинам з дітьми у Німеччині. URL:

<https://www.dw.com/uk/%D0%B3%D0%B5%D0%B9%D0%B1%D1%96-%D0%B1%D1%83%D0%BC-%D1%8F%D0%BA-%D0%B6%D0%B8%D0%B2%D0%B5%D1%82%D1%8C%D1%81%D1%8F-%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B2%D0%B8%D0%BC-%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%B0%D0%BC-%D0%B7-%D0%B4%D1%96%D1%82%D1%8C%D0%BC%D0%B8-%D1%83-%D0%BD%D1%96%D0%BC%D0%B5%D1%87%D1%87%D0%B8%D0%BD%D1%96/a-49996345>

²³ Європейська конвенція про усиновлення дітей (переглянута) від 27.11.2008 р. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3017-17#Text>

²⁴ Bundesrecht konsolidiert: Gesamte Rechtsvorschrift für Eingetragene Partnerschaft-Gesetz. URL: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=20006586>

²⁵ Avioliittolaki. URL: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1929/19290234>

²⁶ Laki rekisteröidystä parisuhteesta. URL: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20010950>

²⁷ Äktenskapsbalk (1987:230). URL: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/aktenskapsbalk-1987230_sfs-1987-230/#K1

²⁸ Lag (1994:1117) om registrerat partnerskap. URL: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-19941117-om-registrerat-partnerskap_sfs-1994-1117/

		організаційно-правові засади реєстрованого партнерства ²⁹ .
5.	Угорщина 	Закон про реєстроване партнерство ³⁰ визначає організаційно-правові засади реєстрованого партнерства.
6.	Польща 	Одностатеві шлюби заборонені. Відсутнє законодавче регулювання реєстрованого партнерства.
7.	Словаччина 	Одностатеві шлюби заборонені. Відсутнє законодавче регулювання реєстрованого партнерства.
8.	Словенія 	Закон про партнерство ³¹ визначає організаційно-правові засади реєстрованого партнерства, правовий статус партнерів тощо.
9.	Естонія 	Закон про спільне проживання ³² визначає організаційно-правові засади реєстрованого партнерства.
10.	Латвія 	Змінами, внесеними до Закону про нотаріат (2024 р.) ³³ , врегульовано одностатеві цивільні союзи.
11.	Литва 	Одностатеві шлюби заборонені. Відсутнє законодавче регулювання реєстрованого партнерства.
12.	Кіпр 	Закон про цивільне партнерство ³⁴ визначає організаційно-правові засади реєстрованого партнерства.

²⁹ Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů. URL: <https://www.sagit.cz/info/uz.asp?cd=5&typ=r&det=&levelid=551317>

³⁰ 2009. évi XXIX. törvény a bejegyzett élettársi kapcsolatáról, az ezzel összefüggő, valamint az élettársi viszony igazolásának megkönnyítéséhez szükséges egyes törvények módosításáról. URL: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0900029.tv>

³¹ Zakon o partnerski zvezi (ZPZ). URL: <https://pisrs.si/pregledPredpisa?id=ZAKO7434>

³² Kooseluseadus. URL: <https://www.riigiteataja.ee/akt/KooS>

³³ Grozījumi Notariāta likumā. URL: <https://likumi.lv/ta/id/349238-grozijumi-notariata-likuma>

³⁴ LAW FOR ENTERING INTO A CIVIL UNION. URL: https://www.visitcyprus.com/wp-content/uploads/files/weddings/2015_1_184_EN_FINAL.pdf

13.	<p>Мальта</p> 	<p>Офіційно визнано одностатевий шлюб³⁵. Регулювання цивільного партнерства здійснюється Законом про цивільні союзи³⁶. Діє як альтернатива одностатевим шлюбом.</p>
14.	<p>Болгарія</p> 	<p>Одностатеві шлюби заборонені. Відсутнє законодавче регулювання реєстрованого партнерства.</p>
15.	<p>Румунія</p> 	<p>Одностатеві шлюби заборонені. Відсутнє законодавче регулювання реєстрованого партнерства.</p>
16.	<p>Хорватія</p> 	<p>Закон про одностатеві союзи³⁷ регулює одностатеві союзи та правові наслідки існування таких союзів.</p>
17.	<p>Німеччина</p> 	<p>Офіційно визнано одностатевий шлюб³⁸.</p>
18.	<p>Бельгія</p> 	<p>Офіційно визнано одностатевий шлюб. Закон про встановлення законного співжиття³⁹ визначає організаційно-правові засади реєстрованого партнерства. Діє як альтернатива одностатевим шлюбом.</p>
19.	<p>Італія</p> 	<p>Регулювання цивільного партнерства здійснюється Законом про регулювання цивільних союзів між особами однієї статі та регулювання спільного проживання⁴⁰.</p>

³⁵ Att tal-2017 li jemenda l-Att dwar iż-Żwieġ u Liġijiet oħrajn. URL: <https://legislation.mt/eli/act/2017/23>

³⁶ Att tal-2014 dwar l-Unjonijiet Ċivili. URL: <https://legislation.mt/eli/act/2014/9/mlt>

³⁷ ZAKON O ISTOSPOLNIM ZAJEDNICAMA. URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2003_07_116_1584.html

³⁸ Gesetz zur Einführung des Rechts auf Eheschließung für Personen gleichen Geschlechts. URL: <https://dip.bundestag.de/vorgang/gesetz-zur-einf%C3%BChrung-des-rechts-auf-eheschlie%C3%9Fung-f%C3%BCr-personen-gleichen/67236>

³⁹ Loi instaurant la cohabitation légale. URL: https://etaamb.openjustice.be/fr/loi-du-23-novembre-1998_n1998010076.html

⁴⁰ LEGGE 20 maggio 2016, n. 76 Regolamentazione delle unioni civili tra persone dello stesso sesso e disciplina delle convivenze. URL: <https://www.normattiva.it/uri-res/N2Ls?urn:nir:stato:legge:2016-05-20;76~art1-com20>

20.	<p>Люксембург</p> 	Офіційно визнано одностатевий шлюб. Закон про юридичні наслідки для певних партнерств ⁴¹ регулює організаційно-правові засади реєстрованого партнерства.
21.	<p>Нідерланди</p> 	Офіційно визнано одностатевий шлюб. Регулювання цивільного партнерства здійснюється відповідно до Цивільного кодексу ⁴² .
22.	<p>Франція</p> 	Офіційно визнано одностатевий шлюб. Регулювання цивільного партнерства здійснюється відповідно до Цивільного кодексу ⁴³ .
23.	<p>Данія</p> 	Офіційно визнано одностатевий шлюб ⁴⁴ . Закон про реєстроване партнерство втратив чинність ⁴⁵ .
24.	<p>Ірландія</p> 	Офіційно визнано одностатевий шлюб ⁴⁶ . Низка положень Закону про цивільне партнерство та деякі права та обов'язки співмешканців скасовані ⁴⁷ .
25.	<p>Греція</p> 	Офіційно визнано одностатевий шлюб. Регулювання цивільного партнерства здійснюється відповідно до Закону про договір про спільне проживання ⁴⁸ . Діє як альтернатива одностатевим шлюбом.
26.	<p>Іспанія</p> 	Офіційно визнано одностатевий шлюб ⁴⁹ .

⁴¹ Loi du 9 juillet 2004 relative aux effets légaux de certains partenariats. URL: <https://legilux.public.lu/eli/etat/leg/loi/2004/07/09/n3/jo>

⁴² Burgerlijk Wetboek Boek 1. URL: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0002656/2024-01-01>

⁴³ Code civil. URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/section_lc/LEGITEXT000006070721/LEGISCTA000006118360/#LEGISCTA000006118360

⁴⁴ Lov om registreret partnerskab. URL: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/1989/372>

⁴⁵ Lov om ændring af lov om ægteskabs indgåelse og opløsning, lov om ægteskabets retsvirkninger og retsplejeloven og om ophævelse af lov om registreret partnerskab. URL: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2012/532>

⁴⁶ Marriage Act 2015. URL: <https://www.irishstatutebook.ie/eli/2015/act/35/enacted/en/html>

⁴⁷ Civil Partnership and Certain Rights and Obligations of Cohabitants Act 2010. URL: <https://www.irishstatutebook.ie/eli/2010/act/24/enacted/en/html>

⁴⁸ Νόμος 4356/2015. Σύμφωνο συμβίωσης, άσκηση δικαιωμάτων, ποινικές και άλλες διατάξεις. URL: https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/140974/nomos-4356-2015#google_vignette

⁴⁹ Real Decreto de 24 de julio de 1889 por el que se publica el Código Civil. URL: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1889-4763>

27.	Португалія 	Офіційно визнано одностатевий шлюб. Закон № 7/2001 регулює фактичні союзи ⁵⁰ . Діє як альтернатива одностатевим шлюбом.
-----	---	---

Висновки.

Проведений огляд практики законодавчого регулювання реєстрованого партнерства в окремих державах-членах ЄС демонструє відсутність єдиного уніфікованого підходу. У низці держав ЄС прийнято спеціальні закони, якими визначено правові та організаційні засади реєстрованого партнерства, правовий статус, особисті немайнові та майнові права і обов'язки партнерів, порядок і наслідки реєстрації та порядок припинення реєстрованого партнерства (Австрія, Чехія). В інших державах законодавче закріплення інституту реєстрованого партнерства відбулося шляхом прийняття змін до цивільного законодавства, зокрема у сфері шлюбно-сімейних відносин (Франція).

У США реєстровані партнерства для осіб однієї чи різної статі не визнані на федеральному рівні, згадані правовідносини регулюються законодавством штатів або міст. У деяких штатах прийнято спеціальні закони про реєстроване партнерство (Нью-Джерсі, Арізона). У штаті Каліфорнія окремий розділ Сімейного кодексу регулює правові та організаційні засади реєстрованого партнерства.

У зазначених у дослідженні державах-членах ЄС законодавчо визначений обсяг прав і обов'язків у зареєстрованих партнерствах варіюється – від аналогічних до прав в офіційних шлюбах до обмежених лише фінансовими і майновими питаннями та статусом. У більшості випадків обмеження стосуються питань усиновлення дітей (як третіх осіб, так і одного з партнерів) та спільного прізвища. Здебільшого засоби правового захисту учасників реєстрованих партнерств є значно вужчими порівняно з парами, які перебувають в офіційному шлюбі (Чехія).

Огляд відповідного законодавства США свідчить про те, що питання батьківської відповідальності, усиновлення, опіки або піклування над дитиною в межах реєстрованого партнерства законодавством більшості штатів не врегульовано, зазначене коло питань вирішується в судовому порядку. Винятком, наприклад, є штат Колорадо, де законодавством передбачено, що партнери, які зареєстрували домашнє партнерство, здійснюють батьківські повноваження щодо дитини будь-кого з них так само, як і особи, які перебувають у шлюбі.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

** Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в*

⁵⁰ Lei n.º 7/2001, de 11 de maio. URL: <https://diariodarepublica.pt/dr/detalhe/lei/7-2001-314194>

документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.